

V Británii je to jako na houpačce. Labour vyhraje - a co pak?

- editor007 | 25. června 2024

UK: Volební manifest britské Strany práce má spoustu prvků kvalitního levicového myšlení.

V Británii je to jako na houpačce. Ještě před pěti lety roku 2019 labouristé utrpěli nejhorší volební porážku za 85 let, a teď zas něco podobného čeká konzervativce. Zdá se, že Labour Party se této vyhlídky trochu zalekla a najednou nechce vypadat moc revoluční, aby voliče nezaplašila. Je to patrné na odstupu dřívějších debatních témat od toho, co nakonec proniklo do volebního programu Labour Party Manifesto 2024: Our plan to change Britain. Není tam nic o výrazně vyšších daních z velkého bohatství a dědictví, o kterých uvažovala podobně jako francouzská Nová lidová fronta.

Finanční tíseň státu je však v centru pozornosti. Labour Party otevírá svůj volební manifest zajímavou úvahou, jak je propojen úpadek podfinancovaných veřejných služeb s chaosem, který v zemi vládne. Jako příklady uvádí nedostupně drahé hypotéky, nekonečné lhůty pro zdravotní péči nebo rozsáhlé znečištění řek. Poukazuje na to, že čím ořezanější jsou veřejné výdaje, tím větší je chaos, a čím je chaos větší, tím tenčí je přísun potřebných prostředků. To musí skončit, definuje Labour svůj základní cíl.

V debatách na stránkách Guardianu se dále poukazovalo na to, že vedle obrovského státního zadlužení, které vyžaduje nové daňové příjmy, ekonomika trpí také důsledky Brexitu. Způsobil obrovské tření ve spolupráci s největším britským partnerem, kterým je kontinentální Evropa, a může výkonost Spojeného království připravovat o 2 až 4 procenta HDP.

Krokem na půl cesty by bylo jednání o celní unii, ale to nakonec labouristé v manifestu vylučují. Šéf Strany práce Keir Starmer připomíná, jak Brexit zemi na tři roky zcela ochromil, takže se ve sněmovně nedalo jednat o ničem jiném. Bojí se, že teď by se podobná situace opakovala. Místo toho dává přednost stabilitě a dlouhodobým politikám, protože v tom vidí největší pobídku pro investice.

Labouristé slibují, že daně pro pracující budou co nejnižší a že nebudou zvyšovat platby za národní pojištění nebo DPH. Nahlédnutím do volebního manifestu zjišťujeme, že přednost před sazbami dostalo rozšíření daňového základu a zlepšení výběru daní. Tak třeba nerezidenti, kteří pracují v Británii, budou muset platit daně také tam. Daň z dědictví nebude možné nadále obcházet tím, že se majetek přesune do zahraničních fondů. Vracíme se k základnímu pravidlu - co je doma, to se počítá. Stavby finančních inspektorů se mají podstatně zvýšit.

V čele volebního manifestu je uvedeno pět nejdůležitějších kroků, které chtějí labouristé po vítězných volbách podniknout. Ekonomická stabilita je prvním z nich. Navazuje zdravotnictví, ochrana hranic, energetika, vnitřní bezpečnost a školství. Většinou se jedná o posílení počtu osob, kterým je příslušná služba svěřena - a v návaznosti je uveden i zdroj, který by to měl zaplatit.

Tak třeba odstranění legislativních děr, které umožňují odsouvat zdanění ze země (gumová definice nerezidentů) a investice do systému proti daňovým „optimalizacím“ a únikům má vynést roku 2028 (na konci funkčního období) 5,2 miliardy liber. Těmi lze zaplatit 40 tisíc zdravotnických ošetření týdně navíc, zdvojnásobit pracoviště magnetické rezonance, nabídnout dalších 700 tisíc zubařských ošetření ročně, zavést stravování zdarma na základních školách a ještě investovat do systému daňové kontroly, který pomůže tyto prostředky získat.

Dalším zdrojem (který dá 1,5 miliardy liber) má být zrušení odpustku daně z přidané hodnoty v soukromém školství. Není to snad podnikání? Tím by se dalo zaplatit 6,5 tisíce odborných učitelů pro veřejné školství, systém poradenské služby pro mladistvé, výuka cizího jazyka od kašičky, 3000 nových školek a ještě mládežnické klubovny, kde bude i kontakt na psychiatra pro rozmazanější mysl.

O něco skromnějším, ale stále vydatným zdrojem (0,5 miliardy liber) má být zrušení triku, kterým hedžové fondy vydávaly výsledky své práce za kapitálový zisk, a tím se vyhnuly placení podstatně vyšší daně z příjmu (carried interest loophole). Bylo to čiré bláznovství, proto výnos zamíří na posílení systému duševního zdraví o 8500 pracovníků.

Neméně podstatné je, že Labour Party slibuje participativní přístup k vládnutí, žádný diktát sněmovní většiny, kde vás nechají chvíli mluvit do prázdných lavic, a pak zvedají paže, jako byste neexistovali. Nejlepší vláda je taková, když funguje v partnerství s podnikatelským sektorem, odbory, občanskou společností, komunitami věřících a obcemi, hlásá manifest.

To vyžaduje sdílené projekty, ale ty musí mít jasné cíle (mission-driven). Jedním z důvodů je nepochybně snaha o přitáhnutí soukromého kapitálu, když je státní pokladna prázdná. Současně však má jít o demokratizační obrat. Nové technologie umožňují posilovat vládu zdola, z komunit. Je to odchod od supercentralizace, kterou zavedli konzervativci (za doprovodu písní o občanské svobodě).

Mé zelené oko bylo okamžitě připoutáno k bombastickému cíli labouristů přeměnit Británii v supervelmoc čisté energie. Nejedná se jen o jádro, které je spíš zdrojem opakovaných zklamání - bude to drahé, pokud se to vůbec podaří dokončit. Větší šance je na prodloužení životnosti těch stávajících jaderných elektráren. Lepším záložním zdrojem bude zemní plyn, jehož využití se země nechce vzdát jako doplňkového zdroje, hlavně tepla. Frakování bude zakázáno.

Kapacity pozemních větrných elektráren budou zdvojnásobeny, solárních ztrojnásobeny a těch větrných na moři zečtyřnásobeny. Bude přijat zákon o energetické nezávislosti, kterým se bude řídit energetická a klimatická politika labouristů.

Zelená energie by měla náklady průmyslu snižovat, nikoliv zvyšovat. Zelené plánování bude povinné pro největší podniky z indexu FT100. Mimořádné zisky energetických společností budou nadále podléhat „windfall tax“, čili dani z toho, co odněkud přiletělo.

Vznikne Rada pro průmyslovou strategii, která má vládě nabídnout pomoc expertů. Manifest vypočítává konkrétní velké projekty, které by měly pozvednout Británii: Gigafactory pro elektromobilitu, rekonstrukce ocelářství, pokus o zachycování uhlíku (carbon capture), výroba zeleného vodíku. Nástrojem strategických veřejných investic bude Fond národního bohatství. Manifest uvažuje o využití dlouhých peněz z penzijních fondů.

Velká pozornost je věnována výstavbě dostupného bydlení, má jít o největší rozmach za celou generaci. Půjde o lepší využití stávajících fondů, podporu pro samosprávy a družstevnictví a nějaké peníze navrch. Přednost má sociální nájemní bydlení, ale žádné holobyty. Důležitá je energetická úspornost, veřejná výstavba by měla jít příkladem.

Další rozinky: Minimální mzda má umožnit důstojný život. Polovina spotřeby veřejného stravování by měla pocházet z lokálních nebo certifikovaných ekologických potravin.

Když to zkrátím, Labour se drží při zdi docela revolučně. V mezinárodních věcech mi neseď, přál bych si mír na Ukrajině, oni chtějí válčit. Ale když začne rozum vítězit doma, možná se prosadí i v mezinárodních věcech.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)